

De goede taalleerder

Waarom worden vreemde talen, bijvoorbeeld Duits, eigenlijk op scholen onderwezen? Er bestaat een theorie dat vreemde talen helemaal niet te onderwijzen zijn, maar alleen geleerd kunnen worden, in die zin dat de docent alleen maar de voorwaarden kan scheppen waaronder de leerder zelf zijn eigen taalleerproces realiseert. Maar de beste taalleerschool is eenzame verbanning: een verblijf onder native speakers van de doeltaal zonder mogelijkheid om uit te kijken naar de eigen taal of een lingua franca. Conclusie: de school biedt een totaal ongeschikte leeromgeving. Gat in de markt voor mvt-docenten die de school zat zijn: begin een taalreisbureau met survivalskampen in de doeltaalige wildernis.

Wel biedt de schoolse vreemde-taalles een aanzienlijk veiliger en comfortabeler leerklimaat: een groep lotgenoten met dezelfde uitgangspunten krijgt de doeltaal in hapklare brokjes opgediend. Vrij baan voor een eindeloze discussie over de beste manier om onder die voorwaarden een vreemde taal te onderwijzen. Hoe slagen sommige leerlingen erin om ondanks Duits op school een mondje Duits te leren?

In 1975 publiceerde Joan Rubin een toen baanbrekend artikel 'What the "good language learner" can teach us'.

Het ging vooral over leerstijlen en taal-leerstrategieën, bijvoorbeeld 'The good language learner is a willing and accurate guesser' (p. 45) of 'In addition to focusing on communication, the good language learner is prepared to attend to form' (p. 47). Een dikke dertig jaar later werd op de ontwikkelingen teruggeblikt in de bundel *Lessons from good language learners* (Griffiths (red.), 2008). Het grondidee om te kijken naar hoe goede taalleerders het doen was prima, maar zoals gebruikelijk openbaart zich bij elk inzicht een veelvoud van nieuwe problemen. Het blijkt onder meer dat een bevredigend, min of meer sluitend systeem van (taal)leerstijlen en (taal)leerstrategieën nog steeds niet ontwikkeld is, en dat er niet maar één type goede taalleerder is. Geen wonder als je je realiseert dat er net zoveel goede taalleerders zijn als opvattingen over de beste manier om een taal te leren dan wel te onderwijzen.

Al helemaal in de complexe schoolse werkelijkheid is het begrip 'goede taalleerder' wazig. Is dat de leerling die alles vlijtig leert, achten en tienden haalt voor woordjes- en grammatica-proefwerken en zijn of haar uiterste best doet er af en toe een zin in het Duits uit te krijgen? Zijn of haar motivatie is prima in orde, hij of zij vertoont voorbeeldig taalleergedrag, maar is

zijn of haar primaire doel echt dat wat in de vakliteratuur aangenomen wordt, namelijk Duits te leren, of is zij of hij stilletjes verliefd op de docent(e) – of gewoon braaf van nature?

Is dat de leerling die zich in de zelfstandigwerkfase aan de luidruchtig losbarstende communicatie weet te onttrekken en zowaar twee of drie invuloefeningen afkrijgt? Misschien wil zij of hij het Duits onder de knie krijgen, maar het kan ook zijn dat hij of zij genoeg heeft van het geleuter van buurvrouw of -man en liever meteen van het huiswerk af wil wezen.

Of is dat de leerling die de Duitse les luidkeels verrijkt met spontane gespreksbijdragen grotendeels in het Duits, maar met subversieve inhoud, namelijk negatieve vooroordelen over Duits en/of Duitsers? Zij of hij past een leerstrategie toe die Rubin kenmerkend acht voor de goede taalleerder: 'The good language learner has a strong drive to communicate (...)' (p. 46), maar dan met het doel zichzelf sociaal te profileren en/of de leermotivatie van de klasgenoten negatief te beïnvloeden.

Op school is de vraag niet 'Hoe overleeft een leerder in de doeltaalwildernis?', maar 'Hoe overleeft een leerling in de vreemdetaalles?'. De schoolse lespraktijk is een onontwarbaar web

Foto: Anda van Riet

van officiële en subjectieve doelen, motivaties en interacties van individuen en groepen. De pogingen van wetenschappers om een vinger achter taalleer- en -onderwijsprocessen te krijgen, kunnen imponeren. Maar het is onwetenschappelijk om te pretenderen of te geloven dat het nieuwste wetenschappelijke inzicht ook de laatste waarheid en de oplossing van praktijkproblemen is. Gelukkig is dat ook de insteek van *Lessons from good language learners*. Iedere bijdrage in de bundel heeft een onderdeel 'Implications for the teaching/learning situation', dat

meestal terughoudend en relativerend gesteld is, en 'Questions for ongoing research'.

Voordeel van deze wetenschappelijk correcte houding is dat de beroepsgroep daarmee zorgt voor blijvende werkgelegenheid voor zichzelf. Nadeel is dat ze de docenten verder laat tobben met hun dagelijkse problemen. Er zijn docenten die – uit zelfbehoud of wanhoop – een onderwijsstijl en taalonderwijsstrategieën hebben uitgedokterd als antwoord op de vraag 'Hoe overleeft een docent in het vreemdetalenonderwijs?', en zich door nie-

mand iets laten wijsmaken, al helemaal niet door wetenschappers. Misschien brengt de socratische wijsheid 'Wij weten dat we met z'n allen niets weten' de partijen met elkaar in een gesprek dat af en toe een lichtpuntje in de duisternis oplevert. EK

LITERATUUR

- Griffiths, C. (Red.). (2008). *Lessons from good language learners*. Cambridge: Cambridge University Press.
Rubin, J. (1975). What the 'good language learner' can teach us. *TESOL Quarterly*, 9(1), 41–51.